

הַרוּחַת, וְאֵיהוּ אֶתֶר צְרוּרָא דְנִשְׁמָתִין דְּעֵלְמָא, וְכֹל
 נִשְׁמָתִין תַּמָּן סְלָקִין, וּמִתַּמָּן אֶתְיִין (נ"א תַּמָּן אֶתְחַזְיִין). וְכֵן גַּם מִשׁ"כ
 'אלהי הרוחת' הכוונה על השכינה כי ביסוד המלכות הוא המקום של צרור הנשמות של כל
 העולם וכל הנשמות של ישראל לשם הם עלות ומשם הם באות ולכן מִשׁ"כ 'אל אלהי
 הרחות' פירושו אל שהוא אלהי כל הרוחות (אמת ליעקב).

אליהוא חברו של איוב גרם שיודה איוב ויקבל עליו דין שמים
 רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח, (איוב לד) שִׁמְעוּ חֲכָמִים מְלִי וְיִוְדְעִים
 הָאֲזִינוּ לִי [יב]. הַאִי קָרָא אֱלִיהוּא אָמְרוּ רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח
 לבאר את מִשׁ"כ שמעו חכמים מלי וגו' ואמר רבי יהודה שפסוק זה אמרו אליהוא שהוא
 חברו של איוב. תָּא חַזִּי, מַה פְּתִיב (איוב לב) וּבְשִׁלְשֵׁת רַעִיו
 חָרָה אַפּוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא מָצְאוּ מַעֲנָה וְגו'. דְּהָא אִינוּן חַזִּי
 אָמְרִין מְלִין, וְאִיּוֹב לָא חָרָה אֶתְנַחִים עֲלֵיהּ וְגו'. ובא וראה שהנה
 מה כתוב בפסוק 'ובשלשת רעיו חרה אפו על אשר לא מצאו מענה' והטעם שחרה אפו של

אור הרשב"י

איוב, וירשיעו את איוב, דהיינו שעל ידי
 שלא השיבו לו, גרמו לאיוב שירשיע יותר
 בתלונה לפני המקום, ואליהוא חכה את איוב
 בדברים פ"י שהמתין מלהשיב את איוב
 בדברים שהיו שמורים בלבו מאז התחיל
 להתלונן כלפי מעלה, לפי ששלושת רעיו היו
 זקנים ממנו (מצודות).

[יב] וביאור הפסוקים המובאים להלן ע"פ
 פשוטם הוא מִשׁ"כ 'שמעו חכמים מלי'
 שאליהוא חזר פניו כלפי רעיו של איוב,
 ואמר להם אתם חכמים שמעו מלי, 'ויודעים
 האזינו לי' אתם בעלי דעה האזינו לדברי, כי
 עמכם הבינה להבינם. ובשלשת רעיו של
 איוב, חרה אפו של אליהוא, על אשר לא
 מצאו מענה והשכילו למצוא מענה על דברי

אליהוא הוא בגלל שהם היו אומרים דברי תנחומים לאיוב ואילו איוב לא התנחם בזה.
מִהָכָא אוֹלִיפְנָא, מֵאֵן דְּעָאֵל לְנַחְמָא לְאַבְל, פְּעִי לְיִסְדָּא
מְלִין בְּקַדְמֵיתָא, (דף קע"ז ע"א) **דִּהָא חֲבַרְיָא דְאִיּוֹב הוּוּ**
אֲמַרִי מְלִי קְשׁוּט, אֲבָל לְנַחְמָא לִיָּה לֹאֵו ואמר רבי יהודה שמכאן
למדנו שמי שרוצה להיכנס ולנחם את האבל הוא צריך לסדר את דבריו בתחילה בכדי
שיהיו הדברים ראויים לנחם בזה את האבל מאחר שהרי אלו החברים של איוב הם היו
אומרים דברי אמת ובכל זאת הם לא ניחמו אותו בזה כלל, **בְּגִין דְּבַעֵי מְלִין**
דְּאִיהוּ יוֹדֵי עֲלֵיהוּ, (באורח קשׁוט) **וְכִדִין יְקַבֵּל עֲלֵיהּ דִּינָא,**
וְיֹדֵי לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא עֲלֵיהּ מאחר שצריך לומר לאבל תנחומים שהוא
יודה בזה ועי"כ הוא יקבל עליו את הדין ואז הוא יודה למלך הקב"ה על כל ייסוריו [וג].
מַה פְּתִיב, (איוב לב) **וְאֵלֵיהוּא חֲכָה אֶת אִיּוֹב בְּדַבָּרִים וְגו'.**
דְּאוּדֵי לְבַתָּר לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְקַבִּיל עֲלֵיהּ דִּינָא
דְּשִׁמְיָא אמנם אצל אליהוא מה כתוב 'ואליהוא חכה את איוב בדברים', דהיינו
שאליהוא חיכה והמתין לאיוב שע"י דבריו הוא יודה לקב"ה ויצדיק עליו את הדין וזה גרם
שאיוב יודה אח"כ לקב"ה שע"כ הוא קיבל עליו את דין השמים.

אור הרשב"י

שלא יתנחם. וכדין יקבל עליה דינא, וישמה
ויסתר מתחת ממשלת הס"א הבלתי נכנע
לכח הקדושה, אבל ידביק נפשו ביוצרו
ויגרום מיתוק הגבורות. ויודי למלכא קדישא
עליה, וימשיך שפע ממקור העליון.

[וג] וביאר הרמ"ז שפירושו שאם יראה שאינו
מתנחם בטענה אחת יצדד לטענות אחרות,
כגון אם צדיק הוא המעונה ניחמנו שמא של
אהבה הם, או לכפרת הדור, או (תהלים יא,
ה) שה' צדיק יבחן, שכל אלו הם דרכי אל
אמת, ואי אפשר שבטענו אליו טענות אמת

השכינה מענישה כפי מעשי האדם

תָּא חֲזִי, פְּתִיב (איוב לד) לָכֵן אֲנִשִּׁי לֵבָב שְׁמָעוּ לִי חֲלִלָה

לְאֵל מִרְשָׁע וְשָׂדֵי מַעֲוֹל [יד] בא וראה שהנה אליהוא אמר לחבריו

של איוב לכן אנשי לבב וגו'. **לָכֵן אֲנִשִּׁי לֵבָב שְׁמָעוּ לִי, שְׁלִימִין**

בְּכֹלָא, לְאַבְחָנָא מְלִין ומש"כ 'לכן אנשי לבב שמעו לי' פירושו שהם היו

אנשים השלמים בכל החוכמות שבעולם עד שהיה בחוכמתם לבחון את דברי איוב.

חֲלִלָה לְאֵל מִרְשָׁע, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים ז) וְאֵל זֹעֵם

בְּכֹל יוֹם ומש"כ 'חללה לאל מרשע', זה האל פירושו כמש"כ 'ואל זועם בכל יום'

שהכוונה על השכינה ופירושו שחלילה לשכינה לעשות סתם רשע אלא היא מענישה כפי

מעשי האדם. **וְשָׂדֵי מַעֲוֹל, דָּא סְמִידָּ לְקַבְּלָא דָּא** ומש"כ 'ושדי מעול'

פירושו שחלילה ליסוד הנקרא שדי לעשות עול בזה שהוא לא מיתק את דיני השכינה מאחר

שתמיד זה היסוד הוא סמוך להיות כנגדה של השכינה ולמתק את דיניה כי באמת הכל הוא

אור הרשב"י

שם תכל כלה ומי תקן וברא את כל העולם מבלעדו, והלא הוא בראו מרצונו, ואם כך כל קיומו בא ממנו והכל בידו. אם ישים אליו לבו למה יבא בעלילה עליו, אם היה משים לבו על העולם להפוך הכל כמו שהיה, מיד רוחו ונשמתו אליו יאסוף כי הוא נפחם בו ואין מי שימחה בידו להחזירם אליו. יגוע כל בשר יחד ואז היה גוע כל בשר כולם כאחד, ואדם על עפר ישוב ואף מיד האדם היה שב אל העפר אשר לוקח ממנה (רש"י ומצודות).

[יד] וביאור הפסוקים ע"פ פשוטן המובאים להלן, הוא שמש"כ לכן אנשי לבב פירושו שיש חכמה בלבם, שמעו את דברי חלילה לא"ל מרשע שחולין הוא להקב"ה לעשוק גמול הראוי, ושד"י מעול לגמול טוב לרשע ורע לצדיק, כי פועל אדם ישלם לו כי כפי שהאדם פועל כך ישלם לו הקב"ה אם טוב ואם רע, וכאורה איש ימציאנו וכפי דרכי איש כן יזמין לו הקב"ה. מי פקד עליו ארצה וכי מי פקד וצוה עליו לברוא את הארץ, ומי

כפי מעשיו של האדם [טו], (וְהָא אֹקְמוּהָ) **אֵל שְׂדֵי** וכן כבר ביארו החברים שסוד שם

אור הרשב"י

שם אל אחד לנגד שני עולמות, וגם לזאת הזכיר אצלם רשע, כלומר שאעפ"י שה"ס היכלי הדין, לא יתנו כח ה"ו אל הרשע רק כל מנמתם ביסורים היא לברור הטוב מהרע ואצל שם שד"י הזכיר עול שהוא פחות מרשע, והענין כי ב' עולמות התחתונים שנוברות שם הקליפות נמצא שם לפעמים ענין נספה בלא משפט, וכעין שהיה בעשרה הרוגי מלכות דהוה שם עוות דינא כאמור בסוף מדרש הנעלם איכה על פסוק (קהלת יב, ג) והתעוותו אנשי החיל, ואם כן רשע הוא דלא נמצא שם חלילה להחזיק ידי תקליפת הרשעה אבל עול יוכל להמצא מכה תגבורת הקלי', אבל למעלה בעולם אל שד"י לא ימצא אפילו עול כי הטוב גובר שם.

והנה מצאנו שאיוב היה מתרעם על אלו המדות שאמר (כג, טז) ואל הרך לבי ושדי הבהילני, וכתוב (כז, ב) חי אל הסיר משפטי וגו', ושורש כל תלונותיו על דיניו יתברך הנידונים בג' היכלי זכות שבג' העולמות, והיה אומר שגברו עליהם ג' היכלי חובה שכנגדם, ושה' היה חפץ ברעתם, ולעומת כן אמר לו אליהוא (לד, י) חלילה לאל מרשע וגו', וכאמור. אבל האמת הוא כי פועל אדם ישלם לו, וכוונתו להעיר לבו של איוב במה שהתחיל בו כהוגן באומרו לאשתו (ב, י) גם את הטוב נקבל מאת האלקים, שמלת גם אין לה טעם אם לא שנאמר שר"ל שכך היא המדה לכל אדם לברר ניצוצי הטוב שלו

[טו] וכתב הרמ"ו שסוד ענין זה מובן היטב בהקדים קצת מדרוש תלת עלמין שידוע שסודם מתיקונא קדמאה שהוא א"ל, והוא סוד אל מאלקים, וג' המה שנמשכו אל עולמות ב"ע, אל שד"י בבריאה ואל הוי"ה ביצירה ואל אדנ"י בעשיה, והם כחות דין שבג' היכלי זכות של ב"ע, ושם כל סוד המשפט לצרף ולברר סוף נר"ן שבסוד ג' העולמות שהן יכולות להתגלגל לתיקונן, מה שאין כן חיה ויחידה שאין בהם גלגול ח"ו כנזכר בח"א מספר הגלגולים פ"ו ואולם צריך לתת טעם לשני העניינים, האחד למה לא נזכר בפסוק זה שם הוי"ה (ושם אדנ"י) כמו שנזכר שם שד"י, והשני למה לא כיילינהו כחדא, חלילה לאל שדי מרשע ומעול. אכן יובן בהקדים מ"ש בסוף דרוש תלת עלמין וז"ל, אם תצרף ב' עולמות אלו שהם יותר דינין (קשים כנודע), כי בבריאה הקליפות מועטים (ואינם מתערבין), אך ביצירה ועשיה הקליפות מתערבין), ואז זה האל דיצירה ועשיה זועם באלו הקליפות כנזכר בזוהר פרשת צו ל' ב' ובפרשת במדבר קי"ט ב', ולכן א"ל הוי"ה וא"ל אדנ"י בני' א"ל זוע"ם, ע"כ. למדנו מכאן כי ב' שמות דאל הוי"ה ואל אדנ"י שניהם נצרפים ונכללים בשם אל אחד לזעום בקליפות. וגם למדנו שהבריאה היא חלוקה מב' עולמות יצירה ועשיה במה שבהן הדינין רבים ובבריאה מועטים, ולכן לא מחתינהו כחדא מחתא, וגם דיו במה שהזכיר